

NEMOGUĆNOST PRINUDNOG IZVRŠENJA NA NEPOKRETNJOJ IMOVINI JAVNIH PREDUZEĆA I DRUŠTVA KAPITALA ČIJI JE OSNIVAČ REPUBLIKA SRBIJA

IMPOSSIBILITY OF THE FORCED EXECUTION ON REAL ESTATE OF PUBLIC ENTERPRISES AND FOR-PROFIT CORPORATIONS ESTABLISHED BY THE REPUBLIC OF SERBIA

Igor Mitrović | Doktorand Pravnog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu | adv.igormitrovic@gmail.com

**UDK: 35.077.3
347.234(497.11)**

Sažetak

U radu se obrađuje tema prinudnog izvršenja na nepokretnostima u javnoj svojini u skladu sa pozitivnim propisima Republike Srbije, kao i mogućnost primene istih u odnosu na imovinu javnih preduzeća i društva kapitala čiji je osnivač republika Srbija. Poseban akcenat se daje na zakonsku uređenost u smislu primene ovih propisa samo na određena pravna lica i to samo ona pravna lica čiji osnivač nije Republika Srbija. Na koji način se, uzimajući u obzir zakonsku regulativu, postupak prinudnog izvršenja sprovodi u odnosu na privredna društva, preduzetnike čiji su osnivači fizička lica, koje predmete i sredstva izvršenja može izvršni poverilac da predloži u postupku sprovođenja izvršenja i na koji način izvršni poverilac može i pored činjenice da se kao osnivač Javnog preduzeća pojavljuje Republika Srbija, može ostati bez naplate svog, pravosnažnom i izvršnom presudom, utvrđenog potraživanja. Koje su prednosti i mane važećeg Zakona o izvršenju i obezbeđenju i na koji način treba urediti zakonsku regulativu u tom smislu. Zbog čega nije zastupljena jednaka zaštita prava pred sudovima i drugim državnim organima, imaoćima javnih ovlašćenja i organima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave.

Abstract

The paper deals with the issue of enforcement proceedings of real estate in public ownership in accordance with positive regulations of the Republic of Serbia, as well as the possibility of applying them in relation to the property of public enterprises and for-profit corporations established by the Republic of Serbia. Special emphasis is placed on legal regulation in terms of applying these regulations only to certain legal entities, more specifically, those which were not established by the Republic of Serbia. In which way, taking into account legal regulations, is the procedure of enforcement executed in relation to companies and entrepreneurs which were established by individuals; which objects and means of enforcement may be proposed by the enforcement creditor in the procedure of enforcement and in which way can the enforcement creditor, despite the fact that the Republic of Serbia appears as the founder of the Public Enterprise, may remain without settlement of a legally binding claim determined by an executive court decision. What are the advantages and disadvantages of the applicable Law on Enforcement and Security and how to regulate the legislation in this regard. For which reason, equal protection of rights before courts and other state bodies, holders of public authorities and autonomous provinces and local self-government units is not represented.

Ključne reči: Privredna društva, Javna preduzeća, preduzetnik, zakon o izvršenju i obezbeđenju, predmet i sredstvo izvršenja, prinudno izvršenje, nepokretnosti, nemogućnost sprovođenja izvršenja

Keywords: Enterprises, Public Enterprises, Entrepreneur, law on execution and security, object and means of execution, forced execution, real estate, inability to enforce execution

JEL klasifikacija: K20

1. Uvod

Osnivanje, organizacija i registracija privrednih društava i ostalih oblika organizovanja uređeni su Zakonom o privrednim društvima, Zakonom o postupku registracije u Agenciji za privredne registre, Pravilnikom o sadržini registra privrednih subjekata i dokumentaciji potrebnoj za registraciju i Odlukom o naknadama za poslove registracije i druge usluge koje pruža Agencija za privredne registre.

Odredbe Zakona o privrednim društvima primenjuju se i na oblike obavljanja privrednih delatnosti koji su osnovani i posluju u skladu sa posebnim zakonima.

Ovi propisi, odnosno njihova rešenja, prilagođena su standardima koji važe u Evropskoj Uniji i razvijenim tržišnim privredama. Registar privrednih subjekata, kao i ostale zakonom utvrđene registre, kao jedinstvene centralizovane elektronske baze podataka vodi Agencija za privredne registre.

2. Privredno društvo

Prema odredbi člana 2. Zakona o privrednim društvima, privredno društvo je pravno lice koje obavlja delatnost u cilju sticanja dobiti. Svojestvo pravnog lica privredno društvo stiče u skladu sa zakonom o registraciji. [1]

U zavisnosti od forme privrednog društva razlikujemo Ortačko društvo, Komanditno društvo, Društvo sa ograničenom odgovornošću i Akcionarsko društvo.

Osnivački akt privrednog društva je konstitutivni akt društva koji ima formu odluke o osnivanju ako društvo osniva jedno lice ili ugovora o osnivanju ako društvo osniva više lica. Sadržina osnivačkog akta društva utvrđena je za svaku formu posebno.

Pored osnivačkog akta privredno društvo može imati i ugovor društva kojim se regulišu njihovi međusobni odnosi u vezi sa društvom, međutim ugovor ne proizvodi dejstvo prema trećim licima.

Osnivački akt akcionarskog društva ne menja se, a akcionarsko društvo pored osnivačkog akta ima statut, kojim se uređuje upravljanje društvom i druga pitanja u skladu sa zakonom.

Privredno društvo stiče svojstvo pravnog lica registracijom odnosno unošenjem podataka o tom društvu u Registar, na način propisan Zakonom o postupku registracije u Agenciji za privredne registre. [2]

Članovi društva odgovaraju za obaveze društva u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju pojedine pravne forme društva, kao i u slučajevima iz člana 18. Zakona o privrednim društvima (zloupotreba pravila o ograničenoj odgovornosti odnosno „probijanje pravne ličnosti“).

Zloupotrebom pravila o ograničenoj odgovornosti predviđeno je da komanditor, član društva sa ograničenom odgovornošću i akcionar odgovara za obaveze društva. Zloupotrebom će se, između ostalog, smatrati i ako to lice koristi društvo ili njegovu imovinu u cilju oštećenja poverilaca društva. (član 18.st.2.tač.3. Zakona).

Privredno društvo preuzima prava i obaveze u pravnom prometu preko zastupnika, koji mogu biti zakonski (statutarni) zastupnici društva, punomoćnici po zaposlenju i prokuristi.

Zakonski zastupnici su lica koja su zakonom određena za svaki pojedini oblik društva.

Zakonski zastupnik može biti fizičko lice ili društvo registrovano u Srbiji. Društvo mora imati najmanje jednog zakonskog zastupnika koji je fizičko lice. Osim njih, zastupnici društva su i lica

koja su aktom ili odlukom nadležnog organa društva ovlašćena da zastupaju društvo i kao takva registrovana u skladu sa zakonom o registraciji.

Lica koja kao zaposleni rade na poslovima čije obavljanje u redovnom poslovanju uključuje i zaključenje određenih ugovora ili preuzimanje drugih pravnih radnji, ovlašćena su da kao punomoćnici društva zaključuju i ispunjavaju te ugovore u granicama poslova na kojima rade bez posebnog punomoćja.

Prokuristi zastupaju društvo na osnovu poslovnog punomoćja kojim društvo ovlašćuje jedno ili više fizičkih lica da u njegovo ime i za njegov račun zaključuju pravne poslove i preduzimaju druge pravne radnje. Prokura je neprenosiva i prokurista ne može dati punomoćje za zastupanje drugom licu.

Ograničenje (potrebno je posebno ovlašćenje) prokure odnosi se na raspolaganje imovinom društva, odnosno na sticanje, otuđenje ili opterećenje nepokretnosti, udela i akcija, preuzimanje meničnih obaveza i obaveza jemstva, zaključivanje ugovora o zajmu i kreditu i zastupanje u sudskim postupcima i pred arbitražom. Imovinu društva čine stvari i prava u vlasništvu društva, kao i druga prava društva. Ulozi u društvo mogu da budu novčani i nenovčani i izražavaju se u dinarima. Nenovčani ulozu mogu biti u stvarima i pravima, ako zakonom za pojedine forme društava nije drugačije određeno.

3. Preduzetnik

Preduzetnik je poslovno sposobno fizičko lice koje obavlja delatnost u cilju ostvarivanja prihoda i koje je kao takvo registrovano u skladu sa zakonom o registraciji.

Fizičko lice upisano u poseban registar, koje obavlja delatnost slobodne profesije, uređenu posebnim propisom, smatra se preduzetnikom u smislu ovog zakona ako je tim propisom to određeno.

Individualni poljoprivrednik nije preduzetnik u smislu ovog zakona, osim ako posebnim zakonom nije drugačije uređeno. (Član 83. Zakona o privrednim društvima).

Odredbom člana 85. Zakona o privrednim društvima propisano je da preduzetnik za sve obaveze nastale u vezi sa obavljanjem svoje delatnosti odgovara celokupnom svojom imovinom i u tu imovinu ulazi i imovina koju stiče u vezi sa obavljanjem delatnosti, a odgovornost za obaveze iz stava 1. ovog člana ne prestaje brisanjem preduzetnika iz registra. Zakon predviđa i mogućnost da Preduzetnik može doneti odluku o nastavku obavljanja delatnosti u formi privrednog društva, pri čemu se shodno primenjuju odredbe ovog zakona o osnivanju date forme društva.

Na osnovu odluke o promeni pravne forme vrši se istovremeno brisanje preduzetnika iz registra privrednih subjekata i registracija osnivanja privrednog društva koje preuzima sva prava i obaveze preduzetnika nastale iz poslovanja do trenutka osnivanja tog privrednog društva.

Nakon gubitka svojstva preduzetnika, to fizičko lice ostaje odgovorno celokupnom svojom imovinom za sve obaveze nastale u vezi sa obavljanjem delatnosti do trenutka brisanja preduzetnika iz registra.

4. Javna preduzeća i društva kapitala

Odredbom člana 43.st.1. Zakona o Vladi, propisano je da Vlada odlukom osniva javna preduzeća, ustanove i druge organizacije, preuzima mere i uređuje pitanja od opšteg značaja i odlučuje o drugim stvarima za koje je zakonom ili uredbom određeno da ih Vlada uređuje odlukom.

Zastupnik društva, punomoćnik po zaposlenju i prokurista ne može bez posebnog ovlašćenja nastupati kao druga ugovorna strana i sa društvom zaključivati ugovore u svoje ime i za svoj račun, u svoje ime a za račun drugog lica, niti u ime i za račun drugog lica. [3]

Odredbom člana 14. Zakona o javnoj svojini propisano je da Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave mogu sredstva u javnoj svojini ulagati u kapital javnog preduzeća i društva kapitala, u skladu sa ovim i drugim zakonom. [4]

Po osnovu ulaganja iz stava 1. ovog člana Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave stiču udele ili akcije u javnim preduzećima i društvima kapitala i prava po osnovu tih akcija, odnosno udela.

Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave mogu ustanovama i javnim agencijama i drugim organizacijama, izuzev javnih preduzeća i društava kapitala iz stava 1. ovog člana, čiji su osnivači, prenositi pravo korišćenja na stvarima na kojima imaju pravo javne svojine.

Odredbom člana 19.st.1.tač.3 zakona propisano je da su korisnici stvari u javnoj svojini javna preduzeća, društva kapitala čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, kao i njihova zavisna društva, na osnovu ugovora zaključenog na osnovu akta nadležnog organa, a kojim nisu prenete u svojinu tog javnog preduzeća, odnosno društva.

Odgovornost u odlučivanju, korišćenju i upravljanju javnom svojinom definisana je odredbom člana 6. zakona tako što svako ko odlučuje o stvarima u javnoj svojini, ko ih koristi ili njima upravlja dužan je da postupa kao dobar domaćin i odgovoran je za to u skladu sa zakonom.

Zakon o javnoj svojini, odredbom člana 20.st.1.i 2. dalje propisuje da državni organi i organizacije, organi i organizacije autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave koriste nepokretne i pokretne stvari u javnoj svojini koje su namenjene izvršavanju njihovih nadležnosti.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, nepokretnostima koje koriste državni organi i organizacije, organi i organizacije autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, u smislu ovog zakona, smatraju se i nepokretnosti u javnoj svojini koje neposredno ne služe izvršavanju nadležnosti tih organa i organizacija, već za ostvarivanje prihoda putem davanja u zakup, odnosno na korišćenje (tzv. komercijalne nepokretnosti - poslovni prostor, stanovi, garaže, garažna mesta i dr.).

Znači Javno preduzeće i društvo kapitala čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave i njihova zavisna društva, koja obavljaju delatnost od opšteg interesa, koriste nepokretnosti koje im nisu uložene u kapital, a na osnovu posebnog zakona, osnivačkog akta ili ugovora zaključenog sa osnivačem.

Društvo kapitala čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, koje ne obavlja delatnost od opšteg interesa može po osnovu ugovora zaključenog sa osnivačem, uz naknadu ili bez naknade, koristiti nepokretnosti koje mu nisu uložene u kapital, a koje su neophodne za obavljanje delatnosti radi koje je osnovano.

Ugovor iz prethodnog stava, sa društvom kapitala čiji je osnivač Republika Srbija, na osnovu akta Vlade, zaključuje direktor Republičke direkcije za imovinu Republike Srbije ili lice iz Direkcije koje on za to ovlasti, a sa društvom kapitala čiji je osnivač autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, na osnovu akta nadležnog organa autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave - lice ovlašćeno u skladu sa propisom autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.

Osnivač privrednog društva učestvuje u dobiti društva koja se ostvari poslovanjem sredstvima koja mu je osnivač uneo u kapital i poslovanjem nepokretnostima koje mu je osnivač dao na korišćenje, u skladu sa zakonom i ugovorom kojim su te nepokretnosti društvu date na korišćenje.(član 21. st.4. Zakona).

Mogućnost javnog preduzeća i društva kapitala čiji je osnivač ili član Republika Srbija, uspostavljanja svojine nad nepokretnostima u državnoj svojini na kojima imaju pravo korišćenja, izuzev na komunalnim mrežama, na nepokretnostima iz člana 20. st.2. ovog zakona i na nepokretnostima koje se na osnovu ovog zakona ne mogu ulagati u kapital, odnosno koja mogu biti isključivo u javnoj svojini, propisuje odredba člana 72. st.7. zakona.

Način i postupak upisa prava svojine javnog preduzeća i društva kapitala na nepokretnostima iz člana 72. st.7. 8. i 9. ovog zakona stiže se upisom u javnu evidenciju o nepokretnostima i pravima na njima u roku od pet godina od dana stupanja na snagu Zakona o javnoj svojini i bliže je uređen odredbom člana 82. Zakona.

Citirana odredba Zakona o javnoj svojini nije obavezujuća za javna preduzeća i društva kapitala čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, a koja koriste nepokretnosti u javnoj svojini, što znači da oni u predviđenom roku od pet godina od dana stupanja na snagu Zakona o javnoj svojini mogu i ne moraju podneti zahteve za upis prava svojine nad nepokretnostima koje koriste.

Pritom, posebno se treba imati u vidu odredbu člana 82.st.6 koja propisuje da se upis prava svojine javnog preduzeća i društva kapitala na nepokretnostima iz stava 1. ovog člana ne može izvršiti bez pisane saglasnosti osnivača, koju daje nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave, a za javna preduzeća i društva kapitala čiji je osnivač Republika Srbija – Vlada, na predlog ministarstva nadležnog za oblast kojoj pripada delatnost javnog preduzeća, odnosno društvo kapitala.

Stavom 9. iste odredbe propisano je da do upisa prava svojine podnosioca zahteva za upis, odnosno prava javne svojine osnivača iz stava 8. ovog člana, javno preduzeće i društvo kapitala koji imaju pravo korišćenja, zadržavaju pravo korišćenja na predmetnim nepokretnostima sa pravima i obavezama koje imaju na dan stupanja na snagu ovog zakona. Otuđenje ovog prava ne može se izvršiti bez saglasnosti osnivača, a akt o otuđenju suprotno ovoj odredbi ništav je.

5. Zakon o izvršenju i obezbeđenju

Zakonom o izvršenju i obezbeđenju, uređen je postupak prinudnog ostvarivanja potraživanja - postupak izvršenja i obezbeđenja potraživanja - postupak obezbeđenja, na osnovu domaće ili strane izvršne ili verodostojne isprave ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Ovim zakonom uređeno je i sprovođenje izvršenja i obezbeđenja, kao i uslovi za obavljanje delatnosti Javnih izvršitelja. [5]

Izvršni postupak i postupak obezbeđenja pokreću se tako što izvršni poverilac podnosi predlog za izvršenje na osnovu izvršne ili verodostojne isprave ili predlog za obezbeđenje, a po službenoj dužnosti pokreću se samo ako je zakonom određeno.

O predlogu za izvršenje na osnovu izvršne ili verodostojne isprave i predlogu za obezbeđenje odlučuje sud.

O predlogu za izvršenje na osnovu verodostojne isprave radi namirenja novčanog potraživanja nastalog iz komunalnih usluga i srodnih delatnosti odlučuje Javni izvršitelj.

Kada se donese rešenje o izvršenju ili obezbeđenju, sprovodi se izvršenje.(član.3 ZIO).

Prema odredbi člana 4. ZIO, sud je isključivo nadležan za izvršenje zajedničke prodaje nepokretnosti i pokretnih stvari, činjenja, nečinjenja ili trpljenja (čl. 359-367) i izvršenje izvršnih isprava u vezi s porodičnim odnosima i vraćanjem zaposlenog na rad.

Javni izvršitelji jesu isključivo nadležni za izvršenje ostalih izvršnih isprava, rešenja o izvršenju na osnovu verodostojne isprave, rešenja o usvajanju predloga za protivizvršenje i rešenja o izvršenju rešenja o izrečenim sudskim penalima.

Odredbe do dela trećeg ovog zakona, kojima se uređuju samo ovlašćenja javnih izvršitelja, a ne i suda, primenjuju se samo na ovlašćenja suda ako je sud isključivo nadležan da sprovodi izvršenje (prekid postupka, o više sredstava i predmeta izvršenja, promena i dodavanje sredstava i predmeta izvršenja, prigovor trećeg lica, odlaganje izvršenja, obustava izvršnog postupka i sl.).

Izvršni postupak i postupak obezbeđenja jesu hitni.

U izvršnom postupku i postupku obezbeđenja nije dozvoljen zastoj u postupku.

Rok u kome su stranke i druga lica dužni da po nalogu suda ili javnog izvršitelja preduzmu radnje ne može biti duži od osam dana, ako ovim zakonom nije određen drukčiji rok.

Sud i javni izvršitelj dužni su da o zahtevu ili predlogu stranke ili drugog lica odluče u roku od osam dana i da donetu odluku otpreme u narednih pet radnih dana, ako ovim zakonom nije određen kraći ili duži rok.(član 15. ZIO)

Prema odredbi člana 54. ZIO sredstva izvršenja su radnje kojima se namiruje potraživanje izvršnog poverioca.

Sredstva izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja jesu: prodaja nepokretnosti izvršnog dužnika, prodaja pokretnih stvari izvršnog dužnika, prenos novčanog potraživanja izvršnog dužnika, prenos zarade izvršnog dužnika, prenos novčanih sredstava s računa izvršnog dužnika kod banke, prenos sredstava sa štednog uloga ili tekućeg računa izvršnog dužnika, prodaja finansijskih instrumenata izvršnog dužnika, prodaja udela izvršnog dužnika u privrednim subjektima i prenos potraživanja izvršnog dužnika da mu se predaju ili isporuče pokretne stvari ili preda nepokretnost.

Sredstva izvršenja radi ostvarivanja nenovčanog potraživanja jesu: predaja pokretnih stvari izvršnog dužnika, ispražnjenje i predaja nepokretnosti izvršnog dužnika, činjenje, nečinjenje ili trpljenje izvršnog dužnika, predaja deteta i izvršenje drugih odluka u vezi s porodičnim odnosima, vraćanje zaposlenog na rad, deoba suvlasničke stvari i izdejstvovanje izjave volje.

U rešenju o izvršenju radi namirenja novčanog potraživanja određuju se, po pravilu, sredstvo i predmet izvršenja koji su naznačeni u predlogu za izvršenje.

Ako je u predlogu za izvršenje naznačeno više sredstava i predmeta izvršenja koja istovremeno treba da se sprovedu, u rešenju o izvršenju određuju se sva.

Ako je u rešenju o izvršenju određeno više sredstava i predmeta izvršenja tako da se sledeća sprovedu tek ako prethodna nisu dovoljna da se izvršni poverilac namiri, javni izvršitelj može zaključkom, na predlog izvršnog dužnika, ograničiti izvršenje na samo neka sredstva i predmete koji su dovoljni da se izvršni poverilac namiri.

Ako nisu dovoljni da se izvršni poverilac namiri, javni izvršitelj zaključkom nalaže sprovođenje izvršenja sledećim sredstvom i predmetom izvršenja.(član 57. ZIO)

Odredbom člana 58 ZIO, predviđena je mogućnost da ako namirenje nije moguće iz sredstava i predmeta izvršenja koji su već određeni, Javni izvršitelj može, na predlog izvršnog poverioca, zaključkom promeniti sredstvo i predmet izvršenja ili odrediti da se izvršenje nastavi i drugim sredstvima i predmetima pored već određenih.

Javni izvršitelj može, na predlog izvršnog dužnika, zaključkom da promeni već određeno sredstvo i predmet izvršenja, ako su sredstvo i predmet izvršenja koje je izvršni dužnik predložio dovoljni da se izvršni poverilac namiri.

Izvršni poverilac koji zahteva izvršenje radi namirenja novčanog potraživanja nije dužan da u predlogu za izvršenje naznači sredstvo i predmet izvršenja (izvršenje na celokupnoj imovini izvršnog dužnika).

U tom slučaju, za odlučivanje o predlogu za izvršenje mesno je nadležan sud na čijem području izvršni dužnik ima prebivalište ili boravište, odnosno sedište.

U rešenju o izvršenju ne navode se sredstvo i predmet izvršenja, već se izvršenje određuje na celokupnoj imovini izvršnog dužnika.(član 60.ZIO)

Međutim, ukoliko nema imovine koja može biti predmet izvršenja Javni izvršitelj će po službenoj dužnosti rešenjem obustaviti izvršni postupak, kojim će se ukinuti i sprovedene izvršne radnje, ako se time ne dira u stečena prava drugih lica.

Znači, jedan od razloga za obustavu izvršnog postupka po službenoj dužnosti, koji je propisan odredbom člana 129.st.1.tač.6) zakona, je ako je izvršenje postalo nemoguće ili ne može da se sprovede iz drugih razloga (propao je predmet izvršenja, izvršni dužnik nema imovinu i sl.).

6. Zaključak

Iz ovakve konstelacije pozitivnih propisa kojim je uređen način i postupak osnivanja privrednih društava, preduzetnika i javnih preduzeća i društva kapitala, jasno se može zaključiti da osnivači ovih privrednih subjekata u postupku prinudnog izvršenja radi naplate svojih potraživanja nemaju ista, kako prava tako i obaveze, i da obim tih prava i obaveza zavisi isključivo od toga ko se, u konkretnom slučaju, pojavljuje kao njihov osnivač, naročito kada je u pitanju odgovornost osnivača, člana ili zastupnika privrednog društva.

Naime, odgovornost fizičkog ili pravnog lica koja se pojavljuju kao osnivači privrednih društava, razlikuje se od odgovornosti Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave, kao i njihovih zavisnih društava, kao osnivača. Ovo posebno kada je u pitanju sprovođenje prinudnog izvršenja na imovini tih privrednih društava.

Kada govorimo o pravima i obavezama osnivača privrednih subjekata, ne smemo zaboraviti prava i obaveze po pitanju odgovornosti preduzetnika!

Preduzetnik za sve obaveze nastale u vezi sa obavljanjem svoje delatnosti odgovara celokupnom svojom imovinom, i u tu imovinu ulazi i imovina koju stiče u vezi sa obavljanjem delatnosti. Znači, preduzetnik odgovara svojom imovinom koju je posedovao i pre osnivanja, i koju nije ni uneo kao osnivački kapital, iako ista ne predstavlja imovinu preduzetnika kao pravnog lica.

Odgovornost za obaveze preduzetnika ne prestaje niti brisanjem preduzetnika iz nadležnog registra, niti promenom pravne forme!

Prema odredbama Zakona o izvršenju i obezbeđenju, u postupku izvršenja sredstva izvršenja mogu biti prodaja nepokretnosti izvršnog dužnika, prodaja pokretnih stvari izvršnog dužnika, prenos novčanog potraživanja izvršnog dužnika, prenos zarade izvršnog dužnika, prenos novčanih sredstava s računa izvršnog dužnika kod banke, prenos sredstava sa štednog uloga ili tekućeg računa izvršnog dužnika, prodaja finansijskih instrumenata izvršnog dužnika, prodaja udela izvršnog dužnika u privrednim subjektima i prenos potraživanja izvršnog dužnika da mu se predaju ili isporuče pokretne stvari ili preda nepokretnost.

Kada je nemoguće sprovesti izvršenje prenosom sredstava izvršnog dužnika na račun izvršnog poverioca (najčešće zbog nesolventnosti - blokade računa izvršnog dužnika), izvršni poverilac može podneti predlog za promenu sredstva i predmeta izvršenja putem prinudne prodaje nepokretnosti izvršnog dužnika, ukoliko izvršni dužnik poseduje takvu imovinu.

Da bi takvo izvršenje moglo da se sprovede, potrebno je da izvršni poverilac uz predlog za izvršenje novčanog potraživanja na nepokretnosti podnese izvod iz katastra nepokretnosti kojim dokazuje da je nepokretnost upisana kao svojina izvršnog dužnika.

Ako je kao vlasnik nepokretnosti upisano neko drugo lice, izvršni poverilac podnosi uz predlog za izvršenje ispravu podobnu da se upiše svojina izvršnog dužnika.

Pravo svojine izvršnog dužnika upisuje se u katastar nepokretnosti na zahtev suda.

Posle upisa prava svojine izvršnog dužnika sud donosi rešenje o izvršenju. (član. 152. ZIO).

Važeći zakon o izvršenju i obezbeđenju predviđa i postupak zajedničke prodaje nepokretnosti i pokretnih stvari. Očigledeno je postojala potreba, zbog interesovanja kupaca koji su se pojavljivali na javnim nadmetanjima za prodaju nepokretnosti, da kupe i pokretne stvari, da se ovakav institut uvrsti u zakon. Treba očekivati da se ovaj postupak pojavi, pre svega, u situacijama kada je izvršni dužnik novčane obaveze, neko od privrednih subjekata, koji ima nepokretnost u kojoj se odvija određena proizvodna delatnost. Nesumnjivo će cena, i tu mislimo

na zajedničku cenu nepokretnosti i pokretnih stvari, koja se postigne prilikom prodaje biti viša, nego što bi to bila cena kada se posebno prodaje nepokretnost i posebno prodaju pokretne stvari.[6]

U kontekstu izmena i novih zakonskih rešenja kod izvršenja na nepokretnostima, može se zaključiti da su te novine značajne i brojne, da veliki broj odredbi predstavlja kvalitativni pomak u odnosu na ZIO iz 2011.godine, posebno u onim delovima gde se daju odgovori na pojedina sporna pravna pitanja iz sudske prakse, kao što su pitanje označenja izvršnog dužnika u predlogu za izvršenje kada se posle sticanja založnog prava promeni vlasnik nepokretnosti, zatim upis zabeležbe rešenja o izvršenju kao prve izvršne radnje u javnoj knjizi, promena vlasnika nepokretnosti tokom izvršnog postupka, i ono što predstavlja u potpunosti novu zakonsku regulativu, a to je prodaja neposrednom pogodbom, kao jedan od načina prodaje nepokretnosti, koja ni u jednom dosadašnjem zakonu koji je regulisao materiju izvršnog postupka nije bila tako detaljno i iscrpno obrađena.[7]

Kod privrednih društava gde se kao osnivač javlja Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, imajući u vidu sve napred izneto, imamo specifičnu pravnu situaciju po pitanju imovine na kojoj osnovano privredno društvo ima samo pravo korišćenja tih nepokretnosti koje su u javnoj svojini.

Odredba člana 16.stav 2. Zakona o javnoj svojini, propisuje da na nepokretnostima u javnoj svojini koje, u celini ili delimično, koriste organi Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave za ostvarivanje njihovih prava i dužnosti ne može se sprovesti prinudno izvršenje.

To dalje znači, da ako sa jedne strane imamo u vidu citirane odredbe Zakona o izvršenju i obezbeđenju, i odredbe Zakona o javnoj svojini na osnovu kojih, nepokretnosti u javnoj u celini ili delimično, koriste organi Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave za ostvarivanje njihovih prava i dužnosti, a sa druge strane podatak da se na tim nepokretnostima ne može sprovesti prinudno izvršenje, činjenica je da ovo pitanje prava i obaveze osnivača privrednih društava i njihova odgovornost u pravnom prometu, nije pravno uređeno na najbolji način.

Ovde se, takođe, posebno treba imati u vidu uređenost normativnog okvira i postupka ostvarivanja prava u izvršnom postupku u drugim zemljama. Tako na primer, normativni okvir u sudskom postupku izvršenja radi naplate potraživanja u Velikoj Britaniji daje mogućnost, ukoliko stanje likvidnosti i vrednosti imovine dužnika to opravdavaju, poverilac čije potraživanje iznosi najmanje 750 funti, može pokrenuti protiv dužnika postupak bankrotstva (lični bankrot za fizička lica) ili postupak likvidacije (bankrot ili likvidacija za kompanije i ortakluka).

Odredba člana 6. Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda propisuje da Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. [8]

Odredbom člana 32. stav 1.Ustava Republike Srbije propisano je da Svako ima pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega. [9]

Odredbom člana 36. stav 1. Ustava zajemčena je jednaka zaštita prava pred sudovima i drugim državnim organima, imaocima javnih ovlašćenja i organima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave.

Obzirom da svi zakoni i drugi opšti akti moraju biti u saglasnosti sa Ustavom Republike Srbije, smatram da u konkretnom slučaju, navedene pravne norme odnosno postupci nisu oblikovani i uređeni na najbolji način kao opšteobavezne pravne norme. Ovo zbog toga što se na ovaj način

ne pruža jednaka građansko – pravna zaštita svim privrednim subjektima u postupku prinudnog izvršenja.

Zakon mora da sadrži opšte norme kojima se zasnivaju ovlašćenja i obaveze pravnih subjekata kao element materije, otuda i njegov značaj za društvo.

Prema Deklaraciji o pravima čoveka i građanina (1789): "Zakon je izraz opšte volje...On mora biti isti za sve, bilo da štiti, bilo da kažnjava...".

Kao osnovno materijalno svojstvo zakona navodi se njegova opštost, koja se odnosi kako na predmet regulisanja, vrstu normi, tako i opseg važenja.

U materijalnom smislu, zakon bi otuda morao da bude ono opšte pravilo kojim se: utvrđuju ovlašćenja i obaveze pravnih subjekata; za sve građane bez izuzetka; na celoj teritoriji države, za neodređeni period vremena. [10]

Međutim, u konkretnom slučaju, više je nego sporno, pravno pitanje namirenja potraživanja poverilaca i dozvoljenosti određivanja i sprovođenja prinudnog izvršenja na nepokretnostima koje Javna preduzeća i društva kapitala koja su osnovana od strane R.Srbije, autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave i njihovih zavisnih društava, koriste u okviru obavljanja svoje delatnosti.

Postavlja se pitanje, ako je javno preduzeće ili društvo kapitala koje je osnovano od strane R.Srbije, autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave i njihovih zavisnih društava, za svaki zaključeni pravni posao dobijalo saglasnost osnivača, a osnivač od svakog pravnog posla učestvovao u raspodeli dobiti, zbog čega osnivač ne odgovara svojom imovinom za dugove koje je to preduzeće ili društvo kapitala u okviru obavljanja svoje delatnosti pričinilo drugim pravnim ili fizičkim licima?

Na ovaj način ne postoji mogućnost da pravno ili fizičko lice kao poverilac, ukoliko je tekući račun Javnog preduzeća ili društva kapitala u blokadi, što je danas sve češći slučaj, naplati svoje potraživanje prinudnim izvršenjem na nepokretnostima osnivača bez njihove saglasnosti, koju osnivač u praksi nikada ne daje.

Postavlja se, takođe, i pitanje pravne sigurnosti drugih privrednih subjekata koji se javljaju kao saugovarači i investitori u pravnim poslovima, koje zaključuju sa privrednim društvima čiji je osnivač R.Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave?

Kod svih drugih privrednih društava i preduzetnika, gde osnivač nije R.Srbija takva vrsta izvršenja je dozvoljena i moguća, pod uslovom da privredno društvo ili preduzetnik ima nepokretnu imovinu u svom vlasništvu.

Zakonodavac je, u konkretnom slučaju, najnovijim zakonskim rešenjima, posebno obrađivao i postupak zajedničke prodaje nepokretnosti i pokretnih stvari, a sve u cilju efikasnosti i ostvarivanju što bolje cene prilikom prodaje pokretnih i nepokretnih stvari izvršnog dužnika.

Zakonodavac, takođe, posebno i veoma iscrpno, u postupku prodaje nepokretne imovine izvršnog dužnika, uređuje postupak prodaje neposrednom pogodbom, kao jedan od načina prodaje nepokretnosti, koja ni u jednom dosadašnjem zakonu koji je regulisao materiju izvršnog postupka nije bila tako detaljno i iscrpno obrađena.

Međutim, činjenica je da zakonodavac ni u jednom ni u drugom slučaju nije našao rešenje, kako da se izvršni poverilac namiri prodajom nepokretnosti privrednih društava gde se kao osnivač javlja Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, na kojima osnovano privredno društvo ima samo pravo korišćenja tih nepokretnosti koje su u javnoj svojini.

Zbog svega toga, smatram da, u konkretnom slučaju, kada je u pitanju sprovođenje prinudnog izvršenja na nepokretnostima koje koriste Javna preduzeća i društva kapitala osnovana od strane R.Srbije, autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave i njihovih zavisnih društava, nije zastupljena jednaka zaštita prava pred sudovima i drugim državnim organima, imaocima javnih

ovlašćenja i organima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave, kako je to zajemčeno odredbom člana 36. Ustava Republike Srbije, jer se u tim postupcima ne pruža jednaka građansko – pravna zaštita svim subjektima.

Bibliografija

1. Zakon o privrednim društvima („Službeni glasnik RS“ br. 36/2011 i 99/2011 i 83/2014 - dr. Zakon, 5/2015, 44/2018 i 95/2018).
2. Zakon o postupku registracije u Agenciji za privredne registre („Službeni glasnik RS“ br. 99/2011 i 83/2014),
3. Zakon o Vladi ("Sl. glasnik RS", br. 55/2005, 71/2005 - ispr., 101/2007, 65/2008, 16/2011, 68/2012 - odluka US, 72/2012, 7/2014 - odluka US, 44/2014 i 30/2018 - dr. zakon)
4. Zakon o javnoj svojini ("Sl. glasnik RS", br. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 - dr. zakon, 108/2016, 113/2017 i 95/2018)
5. Zakon o izvršenju i obezbeđenju ("Sl. glasnik RS", br. 106/2015, 106/2016 - autentično tumačenje i 113/2017 - autentično tumačenje);
6. Nikolić, M., sudija Privrednog apelacionog suda, Zajednička prodaja nepokretnosti i pokretnih stvari, Početak primene zakona o izvršenju i obezbeđenju Zbornik radova, Glosarijum, 2016., str.54.
7. Rogić Z., sudija Višeg suda u Beogradu, Novine i izmene kod izvršenja na nepokretnostima i kod sredstava obezbeđenja u novom ZIO, Početak primene zakona o izvršenju i obezbeđenju Zbornik radova, Glosarijum, 2016.,str.121. i 122.
8. Evropska Konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama;
9. Ustav Republike Srbije ("Sl.glasnik RS" br.98/2006);
10. Deklaracija o pravima čoveka i građanina (1789);

Istorija rada:

Rad primljen: 06.02.2019.

Prva revizija: 11.04.2019.

Prihvaćen: 20.04.2019.